

HAYVAN DAVRANIMLARI VE REFAHI

10. HAFTA

Prof. Dr. Mehmet ERTUĞRUL

- Tüm hayvanlar ve koşullara uygun bir hayvan refahı kurallar listesi yoktur.
- Değişik sistemlerdeki farklı koşullara uygun bir dizi hayvan refahı düzeyi ve prosedürü geliştirilmelidir.
- Hayvancılıkta bazı uygulamalar refahı (hayvan mutluluğunu) belli düzeyde geliştirebilir, bununla yetinilmeyip, tüm uygulamaların hayvan refahı açısından kabul edilebilir olması sağlanmalıdır.

● Makro Çevre ve Mikro Çevre

● Hayvanlar için sağlanması gerekli koşullar; çeşitli çevresel değişkenlerin bir fonksiyonudur. Bunlar;

-fiziksel çevre,

-beslenme,

-sosyal ve biyolojik etkileşimlerdir.

● Hastalık, stres, ölüm, yaralanma ve davranım sorunları en aza indirilmelidir.

○ Makro Çevre ve Mikro Çevre

- Sıcaklık,
- rutubet,
- ışık,
- hava kalitesi,
- alan,
- sosyal etkileşimler,
- mikroorganizma yoğunluğu,
- ses,
- beslenme faktörleri,
- haşere,
- yırtıcılar ve
- su

gibi çevresel bileşenler kesinlikle dikkate alınmalıdır

○ Makro Çevre ve Mikro Çevre

- Barınaklardaki fiziksel koşullar ve barınak dışı çevre koşulları **makro çevreyi** oluşturur. **Mikro çevre** ise herhangi bir anda hayvanı çevreleyen fiziksel ve biyolojik çevredir.
- Aynı makro çevrede farklı mikro çevreler bulunabilir.
- Mikro ve makro çevre hayvanların genetik özelliklerine, yaşına ve kullanım amacına uygun olmalıdır.

○ Makro Çevre ve Mikro Çevre

- Ilıman iklim bölgelerinde bile taşkın, kar fırtınaları ve yaz sıcak dalgaları halinde hayvanların ulaşabilecekleri barınakları olmalıdır.
- Eğer doğal yapılar ve ağaçlar yeterli koruma sağlamıyorsa, barınak, rüzgar perdesi, veya gölgelik yapılmalıdır

Genetik Farklılıklar

- Bazı hayvan hatları özel çevresel koşullara gereksinme duyar. Bazı domuz hatlarında, taşıdıkları bir gen nedeniyle, orta düzeyde stres altında malignant hyperthermi görülür.
- Transgenik hayvanlara özel bakım ve idare uygulanması gerekebilir.
- Bu nedenle söz konusu hatların refahı için özel uygulamalar gerekebilir.

Mekân gereksinmesi

- Sadece taban alanı algılanmamalıdır.
- Entansif sistemlerde mekan; biçim, zemin çeşidi, tavan yüksekliği, yemlik ve sulukların yeri-şekli ile hayvanlar tarafından; algılanan, hissedilen ve kullanılan uzaydır.
- **Kısaca hayvan tarafından kullanılabilen alan veya *hayvanın yöresi* olarak tanımlanır.**
- Bireysel bölme veya kafesteki hayvanların; diğer hayvanları, çalışanları ve diğer faaliyetleri görebilmesi sağlanmalıdır.

Mekân gereksinmesi

- Evcil hayvanların alan gereksinmesi;
  - Vücut büyüklüğü,
  - baş yüksekliği,
  - yaşam döngüsü aşaması,
  - davranım,
  - sağlık ve
  - iklimsel koşullar dikkate alınarak belirlenir.

Mekân gereksinmesi

- Alan hayvanın; ayakta durma, yatma, dinlenme, kendini yalama, yeme, içme, atıklama sırasındaki vücut pozisyonları için yeterli olmalıdır.
- Hayvan yerleştirme sıklığı arttığında;
  - verim azalır,
  - agresif davranımlar görülür.

Sıcaklık, nem ve havalandırma

- Fiziksel çevrenin önemli bileşenleridir.
- Hayvan sağlığı (bulaşıcı hastalık) ve genetikle (transgenik modifikasyon) ilişkili bu faktörler, ayrıca; hayvanın ısı dengesini, davranışlarını, metabolizma ve performansını etkiler.
- Hayvanların vücut sıcaklıklarını homonom tutabilmek için minimum metabolik enerjiye ihtiyaç duydukları çevre sıcaklığına termonötral zon (TNZ) denir.

Sıcaklık, nem ve havalandırma

- TNZ de, hayvanların vücut sıcaklıklarınının sabit kalabilmesi için metabolik düzenleme gerekmez.
- Tarım hayvanları için tercih edilen sıcaklıklar, performans gerilemesinin önemli sayılmayacak derecede az olduğu sıcaklıklardır.
- Mevcut etkili çevre sıcaklığı geçici olarak tercih edilen sıcaklık aralığının üstünde veya altında olduğunda hayvanların üretim etkenliği ve genel konforunda değişiklik olmaz

○ Hayvanın her hangi bir andaki ısı çevresi, pek çok değişkenin ortak etkisi altındadır. Bunlar;

- hava sıcaklığı,
- rutubet,
- hava akımı hızı,
- hayvanı çevreleyen yüzeyin sıcaklığı,
- hayvanı saran yakın çevrenin yalıtım etkisi,
- hayvanın yaşı,
- cinsiyeti,
- ağırlığı,
- hastalık durumu,
- transgenik değiştirilme durumu,
- adaptasyon durumu,
- hayvanın duruş pozisyonu,
- verim (üretim) dönemi,
- vücut kondisyonu ve
- beslenme düzeyi

olarak sıralanabilir